

Шкляєва Г.,

доцент кафедри педагогіки,
психології та дошкільної освіти
Обласний коледж
«Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А.С. Макаренка»
Полтавської обласної ради,
кандидат педагогічних наук, доцент,
galinashklyeva5016@gmail.com
ORCID iD 0000-0002-9187-6301

Бровата О.,

завідувач відділення дошкільної
та середньої освіти,
асистент кафедри педагогіки,
психології та дошкільної освіти
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А.С. Макаренка”
Полтавської обласної ради,
e-mail: brovataolena@ukr.net
ORCID iD 0009-0004-5632-0799

Ільченко О.,

асистент кафедри педагогіки,
психології та дошкільної освіти
Обласний коледж
„Кременчуцька гуманітарно-технологічна
академія імені А.С. Макаренка”
Полтавської обласної ради,
e-mail: rassoshinaoksana@gmail.com
ORCID iD 0009-0901-6890-1468

**ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО БАТЬКІВЩИНИ
У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СВІТУ
ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

У статті розглянуто актуальне питання щодо важливості виховання ціннісного ставлення до Батьківщини, що обумовлюється тенденціями розвитку та реаліями сучасного суспільства. Авторка наголошує на необхідності формування світоглядних позицій підростаючої особистості засобами народної педагогіки, активного залучення дітей дошкільного віку до цінностей нашого суспільства.

Виховання ціннісного ставлення до Батьківщини ґрунтується на національних та загальнолюдських традиціях, культурі, багаторічній спадщині народної педагогіки. Сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти базуються на впровадженні інноваційних технологій та інтегрованих підходів до формування та розвитку особистості дитини, вони мають спиратися на національну культуру, цінності народної педагогіки та етнопедагогіки рідного народу.

Авторка наголошує на значущості виховання ціннісного ставлення до Батьківщини засобами народної педагогіки у дошкільників, що обумовлюється, у свою чергу, реаліями сьогодення. Україна виборює своє право на життя: вільне, спокійне, незалежне. Саме тому питання виховання людини-патріота стоїть надзвичайно гостро та вирішувати його треба у контексті подальшої консолідації українського суспільства щодо проявів патріотизму, національної свідомості та самосвідомості, любові до Батьківщини, рідного краю та свого народу.

У запропонованій статті проаналізовано теоретичні аспекти виховання ціннісного ставлення до Батьківщини, наголошено на необхідності ґрунтуватися на національних та загальнолюдських цінностях, традиціях, культурі, багаторічній спадщині народної педагогіки.

Схарактеризовано сучасні тенденції дошкільної освіти, які базуються на впровадженні інноваційних технологій та інтегрованих підходів до формування та розвитку особистості дитини, підкреслено важливість спиратися на національну культуру, цінності народної педагогіки та етнопедагогіки рідного народу.

Ключові слова: виховання особистості, виховання національно-патріотичних почуттів, ціннісне ставлення до Батьківщини, народна педагогіка, національна та загальнолюдська культура, традиції, звичаї, цінності.

© Шкляєва Г., Бровата О., Ільченко О., 2023

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023

Вступ. Реалії сьогодення вимагають розробки ефективних методик і систем виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у дошкільників. Українське суспільство об'єдналося заради миру, свободи, незалежності. Наш народ показав високу національну свідомість, любов до рідного краю, Батьківщини, виявив високий рівень патріотизму. Національна освіта як важливий фактор забезпечення державної політики щодо національно-культурних цінностей має зосередити значну увагу на вихованні національно-патріотичних почуттів підростаючого покоління.

Концептуальні положення виховання ціннісного ставлення до Батьківщини висвітлені в основних державних документах України щодо виховання та освіти підростаючого покоління. У Законі України „Про освіту”, Законі України „Про дошкільну освіту”, Державній національній програмі „Освіта” (Україна ХХІ століття) визначено, що виховання ціннісного ставлення до Батьківщини залежить від політики держави, особливостей національної культури та менталітету нації, народної моралі та педагогіки, що безпосередньо впливають на національні почуття та характер виховного впливу на внутрішній світ дитини.

Виховання ціннісного ставлення до Батьківщини ґрунтується на національних та загальнолюдських традиціях, культурі, багаторічній спадщині народної педагогіки. Сучасні тенденції дошкільної освіти, що базуються на впровадженні інноваційних технологій та інтегрованих підходів до формування та розвитку особистості дитини мають спиратися на національну культуру, цінності народної педагогіки та етнопедагогіки рідного народу.

Важливість виховання ціннісного ставлення до Батьківщини засобами народної педагогіки у дошкільників обумовлюється реаліями сьогодення. Україна виборює своє право на життя: вільне, спокійне, незалежне. Питання виховання людини-патріота стоїть надзвичайно гостро

та вирішувати його треба у контексті подальшої консолідації українського суспільства щодо проявів патріотизму, національної свідомості та самосвідомості, любові до Батьківщини, рідного краю та свого народу.

Концептуальні основи ціннісного ставлення до Батьківщини відображені у Законі України „Про освіту”, Законі України „Про дошкільну освіту”, „Патріотичне виховання дітей та учнівської молоді в умовах сучасних модернізаційних змін”.

Питання виховання ціннісного ставлення дітей дошкільного віку до Батьківщини вивчали відомі вітчизняні науковці Т. Поніманська, Т. Гриців, О. Козлюк, Г. Марчук та ін..

Вчені визначають специфічні особливості щодо ціннісного ставлення дошкільників до Батьківщини, що пояснюється психологічними та віковими особливостями дітей дошкільного віку. Вчені одноголосні у думці, що саме старший дошкільний вік є найбільш сприятливим у вихованні ціннісних орієнтирів особистості. Дошкільники старшого віку реально ставляться до дійсності, готові сприймати нові знання та адекватно реагувати на систему загальнолюдських цінностей.

У дитини дошкільного віку активно розвивається свідомість та самосвідомість, формується система уявлень про себе та оточуючих. Дитина усвідомлює свої наміри, бажання, уподобання та шукає свій статус у соціальному оточенні. Характерним для дітей дошкільного віку є розвиток самооцінки, що ґрунтується на системі уявлень про себе та допомагає дитині адекватно відображати об'єктивну дійсність. У процесі цілеспрямованого виховання формується ціннісна сфера особистості дитини. Доцільно звернути увагу на те, що дошкільник старшого віку долучається до соціально-культурного досвіду, опановує систему національних і загальнолюдських цінностей, засвоює традиції та звичаї рідного народу, оволодіває національною ідентичністю та культурою.

Метою статті є теоретично обґрунтувати гармонійну систему виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у дошкільників засобами народної педагогіки.

Завдання статті. Суспільно-культурна реальність розвитку нашої держави протягом багатьох століть негативно позначилася на формуванні національно-патріотичних почуттів і цінностей, що вплинуло на розвиток національної гідності та свідомості нашого народу, виховання національної ідентичності на підґрунті рідної культури та народної педагогіки.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що виховання ціннісного ставлення до Батьківщини є актуальною проблемою сучасної освіти, оскільки демократична, незалежна держава потребує громадян із твердою національною позицією, почуттям гідності та відповідальності на майбутнє рідного народу. У цьому контексті велике значення надається народній педагогіці як джерелу невичерпаної енергії народної мудрості, гідності, незламності, сили.

Виклад основного матеріалу. Виховання ціннісного ставлення до Батьківщини будується на освітньо-культурних традиціях, національній спадщині рідного народу, що обумовлюється національною культурою, мовою, звичаями та відповідає національній ідентичності певного етносу.

У педагогічному словнику за редакцією С. Гончаренка, поняття народ, етнос, нація — це людська спільнота, яка відрізняється від інших власною самосвідомістю, окремою етнічною територією (Батьківщиною), своєю мовою, культурою, характером, специфічними формами побуту та господарського життя (Гончаренко С.У., 1997, с. 37).

Видатний вітчизняний педагог Костянтин Ушинський наполягав на тому, що кожен народ має унікальну, неповторну систему національного виховання, яка ґрунтується на особливостях національної свідомості, ідентичності, культури. Вчений писав: „Національне виховання — це виховання дітей на культурно-історичному досвіді рідного народу, його традиціях, звичаях і обрядах, багатовіковій виховній традиції, духовності; національне виховання є конкретно-історичним виявом загальнолюдського гуманістичного і демократичного виховання” (Ушинський К.Д., 1983, с. 87).

Отже, аналіз наукових джерел щодо досліджуваної проблеми показав, що народна педагогіка є невичерпним ефективним джерелом виховання національної свідомості, культури, громадської поведінки особистості. Народна педагогіка вчить долати перешкоди, труднощі, проблеми, забезпечує гармонійний розвиток культурно-ціннісної сфери дитини, формує ціннісне ставлення до рідної природи, народу, Батьківщини.

Підсумовуючи вищесказане зазначимо, що ґрунтовні праці відомих вітчизняних вчених Г. Сковороди, Г. Ващенко, О. Духновича, І. Огієнка, С. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського базуються на народному потенціалі українського етносу. Саме на основі народної педагогіки класики вітчизняної педагогічної думки обґрунтували власні системи виховання на навчання підрастаючого покоління.

Результати вивчення народно-педагогічної спадщини дозволили інтегрувати ціннісні орієнтири щодо ставлення особистості до Батьківщини. До таких ціннісних орієнтирів ми відносимо ставлення особистості до родини, рідного міста, села, природи та соціального оточення, традицій, звичаїв рідного народу, його побуту та культури. Зазначені вище цінності потенційно сприяють формуванню національно-патріотичної свідомості та культури особистості.

На думку І. Беґа інтеграція аксіологічного типу виховання та виховання розвивального є інноваційною виховною технологією, яку вчений розуміє як систему теоретичних знань про психологію вихованця та практичних прийомів і процедур гуманістично-спрямованого змісту та організаційно-доцільних умов виховної діяльності (Беґ І.Д., 2004, с. 3-41).

Результати теоретичного пошуку дали можливість з'ясувати, що національна система виховання ґрунтується на національному світогляді, ціннісних орієнтаціях народу, системі переконань і поглядів, традицій, звичаїв, ідеалів народу, що відображено у народній педагогіці. Таким чином, національна система виховання формує цілісну особистість, яка високо цінує та пишається своєю національною ідентичністю, особистісною совістю, гідністю та відчуває громадянський обов'язок, індивідуальну відповідальність за майбутнє Батьківщини.

Отже, відомі науковці доводять, що соціальний досвід і система загальнолюдських цінностей формуються у процесі цілеспрямованого виховання. Дитина здатна зрозуміти та засвоїти те, що зможе відтворити у предметно-практичній діяльності. Традиції рідного народу, елементи національної культури найбільш сильно впливають на формування у дитини старшого дошкільного віку ціннісного ставлення до рідного краю.

Вчені наголошують на тому, що старший дошкільний вік найбільш сприятливий для формування у дитини інтересу до вивчення рідного краю, історії рідного міста, опанування елементами національної культури та народним мистецтвом. Якщо дитина здатна зрозуміти ціннісну сферу дійсності, вона готова сприймати та відтворювати це у предметно-практичній та творчій діяльності.

Процес теоретичного пошуку дозволив з'ясувати основну тенденцію національно-патріотичного

виховання, яка базується на формуванні ціннісного ставлення особистості до свого народу, його культури, традицій, цінностей. Національна ідентичність формується під впливом цілеспрямованого виховання засобами народної педагогіки та ґрунтується на державних і національних цінностях.

У цьому контексті слід зазначити, що ціннісне ставлення особистості до Батьківщини знаходить своє вираження в системі національно-патріотичного виховання, в якій вітчизняні вчені виокремлюють етнічний, територіальний та державницький патріотизм. Ґрунтуючись на високих почуттях причетності до конкретного етносу, національної культури та історії свого народу, формується етнічний патріотизм. Індивідуальна ідентифікація людини з конкретною територією, місцевістю є запорукою формування територіального патріотизму. Формування державницького патріотизму обумовлюється вихованням громадянського світогляду.

Таким чином формується цілісне ставлення особистості до цінностей національного буття, моралі, поведінки, природного та соціального оточення. Вчені довели, що ціннісне ставлення до Батьківщини формується у дошкільному віці, коли дитина починає усвідомлювати власні особистісні якості щодо етнічної, територіальної та державницької приналежності.

Доцільність організаційних умов виховання забезпечує високий рівень духовно-моральної культури особистості як носія гуманістичних цінностей. Народна педагогіка як наука про найкращі моральні цінності акумулює весь потенціал ціннісних орієнтирів, які покладено в основу формування світоглядних пріоритетів у системі народного виховання. Отже, ціннісне ставлення до Батьківщини виховується на основі народної педагогіки та виявляється у національному світогляді, ціннісному ставленні особистості до багатоговкового досвіду українського народу.

Впровадження у зміст дошкільної освіти культурно-історичних надбань українського народу, залучення дітей до національних традицій та мистецтва забезпечить успішне виховання ціннісного ставлення до Батьківщини, оскільки ґрунтуються на механізмі передачі досвіду рідного народу, історичних традицій, моральних норм і правил, законів суспільного життя.

Відомий дослідник Східної України В. Сумцов підкреслював важливе значення вивчення історії та культури рідного краю. Вчений вказував на необхідність вивчення історичного минулого свого народу, „особливо це потрібно в умовах, коли народ український хоче бути господарем своєї землі” (Сумцов В.В., 2016, с. 119).

Старший дошкільний вік є надзвичайно важливим періодом у розвитку та формуванні особистості. Виховання дитини старшого дошкільного віку має свою специфічну особливість, яка

характеризується значною соціально-педагогічною підтримкою становлення та розвитку особистості. Вчені наголошують на важливості розвитку морально-патріотичної, творчо-ініціативної, національно-свідомої особистості дитини дошкільного віку. Наголошуючи на невичерпній силі народного мистецтва, Г. Сковорода стверджував, що правильне виховання розкриває внутрішній світ дитини, його силу та багатства.

За результатами проведеного теоретичного аналізу нами було визначено, що народна педагогіка виступає золотим фондом наукової педагогіки, проте, пріоритетним визначається народне виховання, що об'єднує характер, психологічні особливості, менталітет, традиційну родинно-побутову культуру.

Отже, особливостями виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у дітей дошкільного віку доцільно визначити:

— вроджений характер національних почуттів, що на генетичному рівні закладено у психіці дитини та виявляється підсвідомо в кожного індивіда;

— національні почуття найбільш яскраво виявляються та органічно формуються у дошкільному віці.

На думку К. Ушинського, „Є лише одна загальна для всіх природжена схильність, на яку завжди може розраховувати виховання: це те, що ми зevamo народністю. Як немає людини без самолюбства, так немає людини без любові до Батьківщини, і ця любов дає вихованню надійний ключ до серця людини і могутню опору для боротьби з її поганими природними, особистими, сімейними і родовими нахилами” (Ушинський К.Д., 1983, с. 75).

Отже, спілкування рідною мовою, ознайомлення зі творами мистецтва, знання народних звичаїв і традицій плекають у дітей любов до Батьківщини. Також зазначимо, що видатний вітчизняний вчений-педагог першим обґрунтував поняття малої Батьківщини як рідного міста, села, вулиці, з якого починається життя дитини.

Аналіз наукової літератури щодо вивчення проблеми виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у контексті формування соціокультурного світу дитини дошкільного віку дозволив виокремити ідею впровадження у зміст освіти національного компоненту як основного показника національно-патріотичного виховання підростаючого покоління. Основи виховної мудрості рідного народу знаходимо у працях І. Огієнко, який глибоко та всебічно досліджував народну виховну мудрість, народне мистецтво, ігри, рідну мову, національні звичаї та традиції як основні засоби виховання духовних і ціннісних почуттів особистості.

Специфічним у вихованні ціннісного ставлення до Батьківщини у дітей дошкільного віку

є те, що саме народна педагогіка ґрунтується на духовно-моральних цінностях народу, національної свідомості, культурі, що є основою цілісного виховного впливу на підростаюче покоління.

Підсумовуючи сказане вище, доцільно зробити висновки:

— народна педагогіка як мудрість рідного народу пронизана ідеями національного виховання;

— ідеї національного виховання природньо та органічно зростають на рідному підґрунті, обумовлюються рідною природою, національними традиціями, світоглядом і мовою;

— зароджуючись на рівні стихійного, несвідомого поклику, патріотичні почуття набувають ціннісного значення та усвідомлюються особистістю.

Так цілісна система індивідуальних, свідомих почуттів особистості дитини стає гармонійною та об'єктивною дійсністю, в процесі якої формуються зразки поведінки, способи взаємодії та спілкування з оточуючими. Любов до Батьківщини набуває якісного значення та стає основою свідомої поведінки людини.

На думку Г. Ващенко, „справжній патріот не обмежується пасивною любов'ю до свого краю і народу, до його сучасного й минулого, до його мови й культури. Він активно працює для свого народу, прагнучи підняти його культуру й добробут, перетворювати його негативні риси й вдосконалювати риси позитивні. Для патріота дорога честь своєї Батьківщини, і він захищає її і словами і ділом... Кожний народ, як і кожна людина, має своє покоління. Справжній патріот мусить знати його і всі свої сили спрямовувати на здійснення цього покликання. Найвищою формою патріотизму є жертвенна любов до Батьківщини” (Ващенко Г., 1994, с. 19).

Мірою зрілості особистості щодо ціннісного ставлення до Батьківщини виступає сформованість національно-культурних цінностей, які визначають особистісний розвиток людини. До національно-культурних цінностей ми відносимо: любов і відданість рідній землі, народу, Батьківщині, рідній мові.

Ціннісне ставлення до Батьківщини формується на основі інтересу дитини до вивчення рідного краю. Такий інтерес у подальшому розвивається як ціннісне ставлення, усвідомлене значення, ціннісна сфера життя.

Важливим чинником особистісного розвитку дитини виступає її ставлення до дійсності, яке починає формуватися у дошкільному віці. Поступово ставлення до дійсності стає основою життєдіяльності дитини, реалізується в єдності оцінки та практичної дії. Ставлення до дійсності та ціннісних орієнтацій виявляється у вчинках особистості, стають стійкою системою характерних особистісних характеристик (за Б. Ломовим).

Теоретичний аналіз наукових джерел довів, що саме у дошкільному віці формується ціннісне ставлення до явищ дійсності та оточуючих об'єктів. Ціннісні ставлення дошкільників можна уявити як трансформацію суспільних цінностей в особистісні надбання. Об'єкт, який дитині подобається, має певне значення щодо дії з ним, дошкільника приваблює та стає особистісно цінним і значущим.

У цьому контексті зазначимо, що цінності суспільства — це, перш за все, культурні надбання, визначені на національному та загальнокультурному рівнях. Сучасна вчена А. Богуш при ознайомленні дітей з навколишнім середовищем використовує поняття „рідний край”, ототожнюючи його із поняттям „етнокультурне середовище” як територію з самотньою культурою та мовою.

Культурна самотність та територіальна обмеженість стають рідними та зрозумілими для дитини поняттями, з ними дошкільник пов'язує власну систему вибіркових, індивідуально-свідомих зв'язків об'єктів і явищ з різними сторонами оточуючої дійсності.

Висновки. Підсумовуючи результати наукового пошуку щодо виховання ціннісного ставлення до Батьківщини у контексті формування соціокультурного світу дитини дошкільного віку доцільно звернути увагу на уточнене понятійне значення досліджуваного феномену. Ціннісне ставлення до Батьківщини ми визначаємо як активну спрямованість особистості на національну самотність оточуючого середовища, що обумовлено оволодінням національно-культурними цінностями та здатністю до реалізації національно-культурних цінностей у власній діяльності та житті.

Отже, ціннісне ставлення — це позиція суб'єкта в системі суспільно-культурних відносин, які характеризують потреби особистості, її інтереси та ідеали. Ціннісне ставлення виявляє прагнення особистості, воно завжди емоційно-зabarвлено та має осмислений зв'язок особистості з об'єктами навколишнього світу.

Щодо національної системи освіти України, в основі якої лежить народна педагогіка, зазначимо, що цілісна система національних традицій, поглядів, переконань та ідеалів покликана формувати у підростаючого покоління національний світогляд та ціннісні орієнтири. Системі освіти належить провідна роль у вихованні ціннісного ставлення до Батьківщини і починати цю роботу необхідно з дошкільного віку.

У подальшому вважаємо доцільним дослідити виховний потенціал просвітницької роботи з батьками дітей дошкільного віку, яка на наш погляд покликана активно залучати батьків вихованців до національно-культурних здобутків рідного народу, бажання спілкуватися рідною мовою, слухати українські музичні твори, емоційно сприймати красу рідної природи та берегти її.

ДЖЕРЕЛА

1. Про освіту : Закон України від 16.07.2019 р. № 10-р/2019: станом на 10 червня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 05.09.2023).
2. Про дошкільну освіту: Закон України, 2001 р. № 49: станом на 31.03.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 07.09.2023).
3. Базовий компонент дошкільної освіти України. Дошкільне виховання. 2021.
4. Бех І.Д. Виховний процес в досягнутих глибинах. Шкільний світ. 2004. № 5. С. 3-41.
5. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ ; Чернівці : Букрек, 2018. 296 с.
6. Бех І.Д. Формування ціннісних орієнтацій в процесі становлення особистості. Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія: педагогічні та історичні та фізико-математичні науки. Вип. 51. К., 2016. С. 120 — 124.
7. Бойко А.С. Етнічна соціалізація в європейському контексті сучасної педагогіки дошкілля. Пріоритети сучасної освіти і виховання в контексті завдань педагогічної науки: Матеріали педагогічних читань на пошану члена-кореспондента АПН України, доктора педагогічних наук, професора Прикарпатського університету імені В. Стефаника Б.М. Ступарика. Івано-Франківськ: Плай, 2017. С. 62 — 65.
8. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 373 с.
9. Гриців Т.К. Виховання ціннісного ставлення до Батьківщини засобами народної педагогіки як наукова проблема. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 2016. Вип. 20 (1). С. 121-132.
10. Євтух М.Б. Провідна роль родинного осередку в процесі формування етнічної самосвідомості особистості. Педагогіка і психологія: Науковий вісник Чернівецького університету імені Ю. Федьковича. Вип. 175. Чернівці: Рута, 2013. С. 145 — 152.
11. Залізняка Л. Історичні витоки українців. 2006. 48 с.
12. Козлюк О.П. Відображення українських педагогічних традицій у творах видатних українських письменників. Вісник Прикарпатського університету імені В. Стефаника. Вип. VIII. Івано-Франківськ: Плай, 2018. С. 93 — 97.
13. Кононко О.Л. Етнічна соціалізація дошкільників у педагогічній думці та освітній практиці. Обрії. 2019. № 3. С. 82 — 87.
14. Кульчицька О.І. Педагогічний імператив національної культури. Обрії. 2014. № 1. С. 54 — 61.
15. Лаппо В.В. Виховний ідеал етнопедагогічних традицій українського народу. Вісник Прикарпатського університету імені В. Стефаника. Вип. IX. Івано-Франківськ: Плай, 2013. С. 108–111.
16. Лаппо В.В. Формування у старших дошкільників ціннісного ставлення до рідного краю засобами етнокультури (на прикладі гуцульського етноregionу): дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.08 «Дошкільна педагогіка». Івано-Франківськ. 2008. 287 с.
17. Лисенко Н.В. Методологічні аспекти активізації народної педагогіки в умовах педагогічного вузу. К. : ВД Слово, 2011. 270 с.
18. Маерчик М.Л. Філософський погляд на соціалізацію та виховання як педагогічні категорії. Наукові записки Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія : педагогічні та історичні та фізико-математичні науки. Вип. 52. К., 2019. С. 79 — 87.
19. Марушкевич А.А. Просвітницька діяльність і педагогічні погляди І. Огієнка: посібник для студентів і вчителів. К, 2003. 136 с.
20. Марчук Г.О. Місце народної педагогіки в системі підготовки магістрів у сучасному педагогічному ВУЗі України. Вісник Київського міжнародного університету. Серія: Педагогічні науки. Психологічні науки. 2014. № 5. С. 113 — 123.
21. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава: Полтавський вісник, 1994. 191 с.
22. Плохій З.П. Передумови реалізації принципу етнізації в альтернативних освітніх програмах українського дошкілля. Обрії. 2015. № 2. С. 89 — 93.
23. Плохій З.П. Реалізація етнічної соціалізації в українознавчому компоненті дошкільної освіти. Матеріали XII щорічної Міжнародної науково-практичної конференції: «Українознавство в розбудові громадянського суспільства в Україні». Т. 3. 2018. С. 133 — 138.
24. Система патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізаційних суспільних змін: колективний посібник. Київ, 2010. 614 с.
25. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка. К. : ІСДО, 1996. 288 с..
26. Столяренко О.Р. Формування культури міжетнічного спілкування у педагогічному вузі. Єдність національного і загальнолюдського у формуванні морально-духовних цінностей (збірник наукових праць). 2015. № 5. С. 41 — 45.
27. Сумцов В.В. М.Г. Стельмахович про оновлення змісту освіти в гуцульському етноregionі на засадах етнопедагогічних традицій. Педагогіка і психологія: Науковий вісник Чернівецького університету імені Ю. Федьковича. Вип.177. Чернівці: Рута, 2016. С. 118 — 122.

28. Сухомлинська О.В. Формування етнічної самосвідомості дітей 5-6 річного віку в умовах дошкільного освітнього закладу. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Науковий збірник Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2012. № 8. С. 180–185.
29. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. К. : Рад. школа, 1978. 263 с.
30. Сухомлинський В.О. Вибрані твори : в 5-ти т. Т. 2. К. : Радянська школа, 1976. 670 с.
31. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори : у 2 т. Т. 1. К. : Радянська школа, 1983. 489 с.

REFERENCES

1. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 16.07.2019 r. № 10-r/2019; stanom na 10 chervnia 2023 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennia: 05.09.2023). [in Ukrainian]
2. Pro doshkilnu osvitu: Zakon Ukrainy, 2001 r. № 49; stanom na 31.03.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (data zvernennia: 07.09.2023). [in Ukrainian]
3. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity Ukrainy. Doshkilne vykhovannia. 2021. [in Ukrainian]
4. Bekh I.D. Vykhovnyi protses v osiahnutykh hlybynakh. Shkilnyi svit. 2004. № 5. S. 3-41. [in Ukrainian]
5. Bekh I.D. Osobystist na shliakhu do dukhovnykh tsinnostei : monohrafiia. Kyiv ; Chernivtsi : Bukrek, 2018. 296 s. [in Ukrainian]
6. Bekh I.D. Formuvannia tsinnisnykh oriantatsii v protsesi stanovlennia osobystosti. Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Serii: pedahohichni ta istorychni ta fizyko-matematychni nauky. Vyp. 51. K., 2016. S. 120 — 124. [in Ukrainian]
7. Boiko A.S. Etnichna sotsializatsiia v yevropeiskomu konteksti suchasnoi pedahohiky doshkillia. Priorytety suchasnoi osvity i vykhovannia v konteksti zavdan pedahohichnoi nauky: Materialy pedahohichnykh chytan na poshanu chlena-korespondenta APN Ukrainy, doktora pedahohichnykh nauk, profesora Prykarpatskoho universytetu imeni V. Stefanyka B.M. Stuparyka. Ivano-Frankivsk: Plai, 2017. S. 62 — 65. [in Ukrainian]
8. Honcharenko S.U. Ukrainyskiy pedahohichnyi slovnyk. Kyiv: Lybid, 1997. 373 s. [in Ukrainian]
9. Hrytsiv T.K. Vykhovannia tsinnisnoho stavlennia do Batkivshchyny zasobamy narodnoi pedahohiky yak naukova problema. Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi. 2016. Vyp. 20 (1). S. 121-132. [in Ukrainian]
10. Ievtukh M.B. Providna rol rodynnoho oseredku v protsesi formuvannia etnichnoi samosvidomosti osobystosti. Pedahohika i psykholohiia: Naukovi visnyk Chernivetskoho universytetu imeni Yu. Fedkovycha. Vyp. 175. Chernivtsi: Ruta, 2013. S. 145 — 152. [in Ukrainian]
11. Zalizniak L. Istorychni vytoky ukraintsev. 2006. 48 s. [in Ukrainian]
12. Kozliuk O.P. Vidobrazhennia ukrainskykh pedahohichnykh tradytsii u tvorakh vydatnykh ukrainskykh pysmennykh. Visnyk Prykarpatskoho universytetu imeni V. Stefanyka. Vyp. VIII. Ivano-Frankivsk: Plai, 2018. S. 93 — 97. [in Ukrainian]
13. Kononko O.L. Etnichna sotsializatsiia doshkilnykh u pedahohichnii dumtsi ta osvitnii praktytsi. Obrii. 2019. № 3. S. 82 — 87. [in Ukrainian]
14. Kulchytska O.I. Pedahohichnyi imperativ natsionalnoi kultury. Obrii. 2014. № 1. S. 54 — 61. [in Ukrainian]
15. Lappo V.V. Vykhovnyi ideal etnopedahohichnykh tradytsii ukrainskoho narodu. Visnyk Prykarpatskoho universytetu imeni V. Stefanyka. Vyp. IKh. Ivano-Frankivsk: Plai, 2013. S. 108 — 111. [in Ukrainian]
16. Lappo V.V. Formuvannia u starshykh doshkilnykh tsinnisnoho stavlennia do ridnoho kraiu zasobamy etnokultury (na prykladi hutsulskoho etnorehionu): dys. ... kandydata ped. nauk: 13.00.08 „Doshkilna pedahohika». Ivano-Frankivsk. 2008. 287 s. [in Ukrainian]
17. Lysenko N.V. Metodolohichni aspekty aktyvizatsii narodnoi pedahohiky v umovakh pedahohichnoho vuzu. K. : VD Slovo, 2011. 270 s. [in Ukrainian]
18. Maierchuk M.L. Filosofskyi pohliad na sotsializatsiiu ta vykhovannia yak pedahohichni katehorii. Naukovi zapysky Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P. Drahomanova. Serii : pedahohichni ta istorychni ta fizyko-matematychni nauky. Vyp. 52. K., 2019. S. 79 — 87. [in Ukrainian]
19. Marushkevych A.A. Prosvitnytska diialnist i pedahohichni pohliady I. Ohienka: posibnyk dlia studentiv i vchyteliv. K, 2003. 136 s. [in Ukrainian]
20. Marchuk H.O. Mistse narodnoi pedahohiky v systemi pidhotovky mahistriv u suchasnomu pedahohichnomu VUZi Ukraini. Visnyk Kyivskoho mizhnarodnoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky. Psykholohichni nauky. 2014. № 5. S. 113 — 123. [in Ukrainian]
21. Vashchenko H. Vykhovnyi ideal. Poltava: Poltavskyi visnyk, 1994. 191 s. [in Ukrainian]
22. Plokhii Z.P. Peredumovy realizatsii pryntsyphu etnizatsii v alternatyvnykh osvitnikh prohramakh ukrainskoho doshkillia. Obrii. 2015. № 2. S. 89 — 93. [in Ukrainian]
23. Plokhii Z.P. Realizatsiia etnichnoi sotsializatsii v ukrainoznavchomu komponenti doshkilnoi osvity. Materialy XII shchorichnoi Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii: «Ukrainoznavstvo v rozbudovi hromadianskoho suspilstva v Ukraini». T. 3. 2018. S. 133-138. [in Ukrainian]

24. Systema patriotichnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodiv umovakh modernizatsiinykh suspilnykh zmin: kolektyvnyi posibnyk. Kyiv, 2010. 614 s. [in Ukrainian]
25. Stelmakhovych M.H. Ukrainska rodynna pedahohika. K. : ISDO, 1996. 288 s. [in Ukrainian]
26. Stoliarenko O.R. Formuvannia kultury mizhetnichnoho spilkuvannia u pedahohichnomu vuzi. Yednist natsionalnoho i zahalnoliudskoho u formuvanni moralno-dukhovnykh tsinnostei (zbirnyk naukovykh prats). 2015. № 5. S. 41 — 45. [in Ukrainian]
27. Sumtsov V.V. M.H. Stelmakhovych pro onovlennia zmistu osvity v hutsulskomu etnorehioni na zasadakh etnopedahohichnykh tradytsii. Pedahohika i psykholohiia: Naukovi visnyk Chernivetskoho universytetu imeni Yu. Fedkovycha. Vyp.177. Chernivtsi: Ruta, 2016. S. 118-122. [in Ukrainian]
28. Sukhomlynska O.V. Formuvannia etnichnoi samosvidomosti ditei 5-6 richnoho viku v umovakh doshkilnoho osvithnoho zakladu. Psykholoho-pedahohichni problemy silskoi shkoly. Naukovi zbirnyk Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny. 2012. № 8. S. 180-185. [in Ukrainian]
29. Sukhomlynskyi V.O. Batkivska pedahohika. K. : Rad. shkola, 1978. 263 s. [in Ukrainian]
30. Sukhomlynskyi V.O. Vybrani tvory : v 5-ty t. T. 2. K. : Radianska shkola, 1976. 670 s. [in Ukrainian]
31. Ushynskyi K. D. Vybrani pedahohichni tvory : u 2 t. T. 1. K. : Radianska shkola, 1983. 489 s. [in Ukrainian]

Shklyaeva H., Brovata O., Ilchenko O.

EDUCATION OF A VALUABLE ATTITUDE TO THE MOTHERLAND IN THE CONTEXT OF FORMING THE SOCIO-CULTURAL WORLD OF THE PRESCHOOL CHILD

Abstract. *Today's realities require the development of effective methods and systems for raising a valuable attitude to the Motherland in preschoolers. Ukrainian society united for the sake of peace, freedom, independence. Our people showed a high national consciousness, love for their native land, the Motherland, showed a high level of patriotism. National education, as an important factor in ensuring state policy regarding national and cultural values, should focus considerable attention on the education of national and patriotic feelings of the younger generation.*

The analysis of psychological and pedagogical literature showed that fostering a valuable attitude to the Motherland is an urgent problem of modern education, since a democratic, independent state needs citizens with a strong national position, a sense of dignity and responsibility for the future of the native people. In this context, great importance is attached to folk pedagogy as a source of inexhaustible energy of folk wisdom, dignity, indomitability, strength.

Purpose. *Theoretically substantiate a harmonious system of education of a valuable attitude to the Motherland in preschoolers by means of folk pedagogy.*

The article discusses the topical issue of the importance of fostering a valuable attitude to the Motherland, which is determined by development trends and the realities of modern society. The author emphasizes the need to form worldview positions of a growing personality by means of folk pedagogy, active involvement of preschool children in the values of our society.

Methods. *Literature analysis, analogy, induction and deduction, questionnaire.*

Results. *The theoretical aspects of fostering a valuable attitude to the Motherland are analyzed, the need to be based on national and universal values, traditions, culture, and the long-term heritage of folk pedagogy is emphasized.*

The modern trends of preschool education, which are based on the implementation of innovative technologies and integrated approaches to the formation and development of the child's personality, are characterized, the importance of relying on national culture, the values of folk pedagogy and ethnopedagogy of the native people is emphasized.

According to the results of the theoretical analysis, we determined that folk pedagogy is the golden fund of scientific pedagogy, however, priority is given to folk education, which unites character, psychological features, mentality, traditional family culture.

Therefore, it is expedient to define the peculiarities of the education of a valuable attitude towards the Motherland in preschool children:

- the innate nature of national feelings, which is embedded in the child's psyche at the genetic level and is revealed subconsciously in each individual;

- national feelings are most clearly manifested and organically formed in preschool age.

Summarizing the results of scientific research on the education of a valuable attitude to the Motherland in the context of the formation of the socio-cultural world of a preschool child, it is appropriate to pay attention to the clarified conceptual meaning of the phenomenon under study. We define a valuable attitude to the Motherland as an active orientation of the individual to the national identity of the surrounding environment, which is due to the mastery of national and cultural values and the ability to implement national and cultural values in one's own activities and life.

Originality. *The novelty of the work consists in substantiating the main trend of national-patriotic education, which is based on the formation of a valuable attitude of the individual to his people, their culture, traditions, and*

values. National identity is formed under the influence of purposeful education by means of folk pedagogy and is based on state and national values.

Conclusion. Value attitude is the subject's position in the system of social and cultural relations, which characterize the needs of the individual, his interests and ideals. Valuable attitude reveals the desire of the individual, it is always emotionally colored and has a meaningful connection of the individual with the objects of the surrounding world

Keywords: personality education, education of national and patriotic feelings, valuable attitude to the Motherland, folk pedagogy, national and universal culture, traditions, customs, values.

Стаття надійшла до редакції 03.11.2023

Прийнято до друку 17.11.2023